

GRUNDLAGSUTSKOTTET

Utlåtande 19/1995 rd

Regeringens proposition 161/1995 rd

Till Ekonomiutskottet

När riksdagen den 19 oktober 1995 remitterade regeringens proposition 161/1995 rd med förslag till lagar om ändring av patentlagen samt av vissa lagar som har samband med den till ekonomiutskottet för beredning, bestämde den samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande i saken till ekonomiutskottet.

Utskottet har hört yngre regeringssekreteraren Ben Rapinoja vid handels- och industriministeriet, kanslichefen Kirsti Rissanen och lagstiftningsrådet Sten Palmgren vid justitieministeriet, professorn Mikael Hidén, professorn Antero Jyränki, juris doktorn Ora Meres-Wuori och professorn Ilkka Saraviita.

Grundlagsutskottet har behandlat ärendet från statsförfattningsrättslig synpunkt och anför vördsamt följande.

Regeringens proposition

De ändringar som regeringen föreslår grundar sig huvudsakligen på bestämmelser i den europeiska patentkonventionen. De är nödvändiga för att Finland skall kunna tillträda konventionen. I patentlagen föreslås bli stadgat om behörig domstol vid rättegångar som gäller europeiska patent, om verkställbarheten av domar om europeiska patent och ansökningsförfarandet som gäller europeiska patent samt om meddelande och ikraftträdande av sådana patent.

Om Finland tillträder den Europeiska patentkonventionen innebär det att den som söker patent har möjlighet att söka europeiskt patent också för Finland hos det europeiska patentverket. För att ett europeiskt patent skall träda i kraft i Finland måste en finsk översättning av det europeiska patentet tillställas patent- och registerstyrelsen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så fort som möjligt sedan de blivit antagna och stadfästa. Kopplingen mellan propositionen och TRIPS-avtalet, som har samband med avtalet

om upprättande av Världshandelsorganisationen, betyder att lagarna bör träda i kraft den 1 januari 1996.

I motiveringen till lagstiftningsordningen sägs att eftersom den europeiska patentkonventionen inte gör det möjligt att kräva översättningar av handlingar som gäller europeiska patent både till finska och svenska, blir det nödvändigt med en lösning som är tolkningsbar med tanke på 14 § regeringsformen. Av denna orsak har det ansetts nödvändigt att inhämta ett utlåtande av grundlagsutskottet.

Utskottets ställningstaganden

I statsförfattningsrättsligt hänseende är 9 b kap. om europeiskt patent i förslaget till patentlag värt att notera, eftersom det europeiska patentverket kan meddela europeiskt patent också för Finland och detta i likhet med andra åtgärder från verkets sida har statsinternas rättsverkningar för Finland. En kompetensreglering av detta slag kan anses tangera 1 och 2 §§ regeringsformen, även om det inte i princip, dvs. utifrån typen av förfarande, i sig står i strid med suveränitetskravet i statsförfattningen att ett beslut av en myndighet i en annan stat eller av ett organ inom en internationell organisation tillerkänns statsinternas rättsverkningar.

Det europeiska patentverkets kompetens omfattar patentfrågor. Uppfinningar får i många fall en betydelse som överskrider de nationella gränserna och därför är det både begripligt och önskvärt att de kan medges patent inom ett större område än en enskild stat och att myndighetskompetensen inom detta område hör till en särskild institution. Kompetensfördelningen mellan det europeiska patentverket och den finländska patentmyndigheten skulle ha reglerats på normalt vis med hänsyn till patentfrågornas natur. Utskottet menar att det med hänsyn till den aktuella sakgruppens särskilda natur inte är fråga om

en grundlagsstridig kompetensöverföring till ett organ inom en internationell organisation att Finland godkänner det europeiska patentverkets kompetens.

Enligt föreslagna 70 h § 1 mom. har ett europeiskt patent ingen rättsverkan i Finland, om inte sökanden eller patenthavaren tillställt patentmyndigheten en översättning till finska av de handlingar som ligger till grund för meddelande av patentet. Enligt paragrafens 3 mom. skall patentmyndigheten sörja för att patentkraven i ett europeiskt patent vid behov finns tillgängliga också på svenska.

Enligt 14 § 2 mom. regeringsformen tryggas vars och ens rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet i sin sak använda sitt finska eller svenska modersmål. Med hänsyn till detta lagrum i grundlagen är det väsentligt att 70 h § hindrar en svenskspråkig sökande eller patenthavare från att använda sitt modersmål vid en finsk myndighet. Regleringen står i strid med grundlagen (se även GrUU 1/1967 rd). Konflikten kan dock elimineras om 70 h § 1 mom. kompletteras till exempel med följande mening: "Om sökandens eller patenthavarens modersmål är svenska får dock en översättning till svenska tillställas patentmyndigheten." Ett utländskt bolag kunde därmed lämna in en översättning till svenska, om dess protokollspråk är svenska. Ett dotterbolag har inte denna möjlighet, om moderbolagets språk är något annat än svenska. Motsvarande ändring behövs också i 3 mom. och 70 n §.

Enligt artikel 65 i europeiska patentkonventionen får medlemsstater med fler än ett officiellt språk kräva översättning till något av landets officiella språk eller ett visst språk av dem. Såle-

Helsingfors den 29 november 1995

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Håkämies, vice ordföranden J. Koskinen, medlemmarna Helle, Korkeaaja, H. Koskinen,

des förutsätter konventionen i denna fråga inte den lösning som anförs i propositionen och som ovan konstaterats stå i strid med grundlagen, utan tillåter också ett alternativ som stämmer överens med 14 § 2 mom. regeringsformen. Ovan påtalade konflikt med grundlagen härrör således inte av den internationella konventionen utan leder till tillämpning av 67 § i stället för 69 § riksdagsordningen.

De föreslagna ändringarna är enligt propositionen nödvändiga för att Finland skall kunna tillträda den europeiska patentkonventionen. I propositionen ingår dessutom ändringar i patentlagen som är nödvändiga för TRIPS-avtalet. TRIPS-avtalet har antagits i riksdagen som ett led i fördraget om upprättande av Världshandelsorganisationen. I propositionen finns varken en kläm om godkännande av den europeiska patentkonventionen eller själva konventionstexten. När promulgeringslagarna med sakinhåll tillämpas är det enligt grundlagsutskottets mening viktigt att det uttryckligen är riksdagen som fattar beslut om att anta konventioner (jfr UtUU 2/1987 rd).

Med stöd av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att det 2—4 lagförslaget kan behandlas enligt 66 § riksdagsordningen och att det första lagförslaget bör behandlas i den ordning som föreskrivs i 67 § riksdagsordningen, om inte utskottets statsförfattningsrättsliga anmärkningar om det tillbörligen beaktas.

Kurola, J. Leppänen, Prusti, Puhjo och Veteläinen samt suppleanterna Juurola och Kuosmanen.